

11 februari 2022

Region Uppsala:

Diarienummer: Dnr KN2020-00082

Remissyttrande över Kultur i hela länet – hela livet. Region Uppsalas kulturplan 2023–2026

Ideell kulturallians är en samarbetsorganisation för det civila samhällets riksorganisationer på kulturområdet. Ideell kulturallians företräder 20 medlemsorganisationer som i sin tur har över en miljon medlemmar, där verksamheten till stor del bedrivs ideellt. Ideell kulturallians riksorganisation samordnar också ett antal regionala ideella kulturallianser runt om i landet.

Våra medlemmar är ABF, Arbetstlivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam), Ax – Kulturorganisationer i samverkan, BILDA, Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets hus och Parker, Folkuniversitetet, Folkrorelsernas konstfrämjande, Ibn Rushd, MAIS, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV), Riksteatern, Riksskådebanan, Sensus studieförbund, SIOS – etniska organisationer i Sverige, Sveriges konstföreningar, Sveriges Hembygdsförbund, Studieförbundet, Studieförbundet Vuxenskolan och Våra gårdar.

Den idéburna sektorn i Uppsala län består av ett stort antal organisationer. En stor del av dessa organisationer arbetar på olika sätt inom kulturområdet. Den idéburna kulturen består av allt från mötesplatser, dans, musik, teater, hantverk till verksamheter inom studieförbund och folkbildning. Den kulturella infrastrukturen, inte minst utanför storstäderna, upprätthålls ofta av den idéburna sektorn. De flesta har någon gång i sitt liv kommit i kontakt med en idéburen mötesplats, börjat sitt dansintresse genom att gå en kurs i en förening, spelat teater eller sett en teaterföreställning i sin lokala samlingslokal. Den idéburna sektorn finns ofta i människors närhet och bidrar till att skapa ett brett kulturintresse.

Vi välkomnar remissversionen av Region Uppsalas nya kulturplan som lyfter många viktiga aspekter av kulturlivet och bärs fram av positiva mål och visioner. Det är bra utgångspunkter för att främja och utveckla kulturlivet. Men ideell kultursektor är marginaliserad i kulturplanen. Våra synpunkter och förslag handlar därför om förtydliganden och kompletteringar.

Sammanfattning

- En beskrivning av den ideella kultursektorns viktiga roll för kulturlivet i länet saknas.
- Satsningar för att stötta den ideella kultursektorn i återstarten efter pandemin saknas helt och vi föreslår att Region Uppsala inrättar ett återstartsstöd.
- Generella satsningar på att stärka den ideella kultursektorn i regionen saknas, och vi föreslår att Region Uppsala inför långsiktiga generella bidrag för att stärka föreningslivet.
- Vi föreslår att Region Uppsala gör en kartläggning av de idéburnas organisationernas verksamhet i regionen för med syfte att tydliggöra deras roll i det kulturella kretsloppet och kunna möta upp dess behov.
- Remissversionen använder många olika begrepp för kulturlivets aktörer, vilket bidrar till otydlighet. Vi föreslår att antalet begrepp begränsas och definieras i kulturplanens inledning.

Vi anser att man genomgående i texten använder många olika begrepp, till exempel:

Kulturföreningar, intresseorganisationer, kulturarrangörer, föreningar, folkrörelser, institutioner, fria kulturlivet, professionell kultur, civilsamhället, organisationer, kulturorganisationer, arrangörer, musiklivet, med flera.

Vi föreslår att man i huvudsak använder tre begrepp som bör definieras i början av texten och sedan genomgående används:

Institutionerna, Det fria kulturlivet, Den idéburna sektorn/ idéburna organisationer

Nedan följer kommentarer, synpunkter och frågor som hänvisar till texten under respektive rubrik i remissversionen av kulturplanen.

Introduktion

Vi uppskattar att Region Uppsala vill samverka med "det civila samhället" och ser fram emot att vara en del av samverkan.

Kulturlivets resiliens

De idéburna organisationernas verksamhet drabbades hårt av pandemin, men detta nämns inte i kulturplanens reflektion över covid-19-pandemin och kulturlivets sårbara strukturer.

För den ideella kultursektorn har läget, med den utdragna smittspridningen och de förlängda restriktionerna under pandemin, varit svårt. Kulturen har fått ta ett oproportionerligt stort ansvar under lång tid. Det finns nu på många håll inga eller små ekonomiska marginaler. Ideell kulturallians

medlemmars verksamheter har på många håll tvingats göra uppehåll eller lägga ner med resultatet att det skett en långsiktig försvagning av det lokala kulturlivet.

Det är därför viktigt att poängtera att återstarten och återhämtningen av kulturlivet inte är en "quick fix" utan en långsiktig process som kommer att kräva tid, engagemang och ekonomiska resurser under de närmsta åren.

Vi föreslår att Region Uppsala inrättar ett återstartsstöd till de idéburna organisationerna.

För vem är en kulturplan?

Under denna rubrik nämns på ett ställe "kulturföreningar, intresseorganisationer, kulturarrangörer". På ett annat ställe nämns "föreningar och de många folkrörelser som arbetar ideellt" och till slut även "civilsamhället".

För större tydlighet, skulle vi önska att antalet begrepp i kulturplanen begränsas samt definieras i kulturplanens inledning. Vi föreslår "den ideella kultursektorn" eller "de idéburna organisationerna"

Vi är positiva till beskrivningen av hur den ideella kultursektorn når ut på platser utanför städerna dit institutionerna sällan år, men vi vill påminna om att föreningarna också spelar en viktig roll i städerna och deras mest utsatta områden. Det stämmer också att de idéburna organisationerna ofta erbjuder möjligheter till eget deltagande och skapande, men de har även en avgörande roll i det professionella kulturlivet. Vi föreslår att kulturplanen kompletteras med en beskrivning den ideella kultursektorns hela bredd, eftersom den utöver glesbygd och deltagandekultur är avgörande för många fler delar av kulturlivet.

Kultursamverkansmodellen i Uppsala län

I beskrivningen av kultursamverkansmodellen i Uppsala län står ingenting om den ideella kultursektorn. Detta trots att den ideella kulturen är en viktig kraft och motor för kulturlivet, även i Uppsala län.

Om den ideella kultursektorn har uteslutits av misstag, kan det lätt rättas till. Om det istället förklaras med att den ideella kultursektorn inte omfattas av kultursamverkansmodellen, är det enligt vår mening en allvarlig brist.

En region, åtta kommuner

I beskrivningen av länet, bland annat av hur kultur fördelas i olika delar, nämns ingenting om de idéburna organisationernas verksamhet, trots att just dessa organisationer som tar ett stort och engagerat ansvar för kulturutbudet över hela länet i alla dess delar.

Region Uppsala vill

1. Konstarnas: Ett rikt konstliv i en nyskapande region (självständighetsmålet).

Här nämns ingenting om stöd till ideell kultursektor, utan endast stöd direkt till professionell kultur. Ideella föreningar präglas just av självständighet och initiativförmåga som driver på konstnärlig utveckling. Många konstnärliga utövare samlas i ideella föreningar. Ideella föreningar är också verksamma som arrangörer eller lokalhållare för professionell kultur, och därför utgör de en viktig del i det konstnärliga kretsloppet tillsammans med det professionella kulturlivet. Vi menar att även den ideella kultursektorn hör till det som Regionen ska främja och stödja.

2. Människan: En hög kulturell delaktighet i en region för alla

Den ideella kultursektorn nämns inte, möjligen syftar vissa av skrivningarna på ideell kultur. Vår kommentar: Den ideella kultursektorn når ut till många även på platser dit institutionerna inte når, och tar därmed ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för delaktighet för alla åldrar, överallt.

3. Platsen: En attraktiv livsmiljö i en hållbart växande region

Vi uppskattar att Region Uppsala vill öka intresset för det viktiga arrangörskapet, och förutsätter att detta görs i samarbete med de många arrangörsföreningar och lokalhållande föreningar som finns i länet.

Verksamhetsområden

Allas rätt till kultur

Vi uppskattar att allas rätt till kultur lyfts fram tydligt. Här vill vi också ta upp den omfattande kultur- och språkverksamhet som exempelvis teaterföreningar, etniska föreningar och studieförbunden bedriver för att öka mångfald och främja integration. Vi hoppas att Region Uppsalas främjande arbete omfattar stöd till och samverkan med dessa organisationer.

Barns och ungas rätt till kultur

Ideell kultursektor nämns inte. Möjligen syftar "främjande verksamhet" på att regionen vill stödja de många idéburna organisationer som bedriver verksamhet för och med barn och unga men det framgår inte.

Digitalisering kan både inkludera fler genom att nå ut till många, men exkluderar de som saknar tillgång till smartphone, dator eller Internet. Här är det angeläget att det finns stöd till bland andra lokalhållande organisationer för digitalisering, bredband och inköp av teknik.

Bild och form

Här står att Region Uppsala "Stöttar institutioner, organisationer och konstnärer med nätverk, fortbildning, kunskaphöjande insatser och uppdrag." Här finns en otydlighet om Region Uppsala i begreppet "organisationer" syftar på de många idéburna organisationer som verkar inom bild och form. Vi önskar ett förtydligande samt att organisationerna även skulle kunna omfattas av ekonomiskt stöd. Föreningarna når ut på platser som annars saknar möjlighet att möta konst och därför kan de vara centrala för att främja det breddade deltagande som regionen strävar mot.

Vi uppskattar att Regionen bedriver utbildning inom bild och form på folkhögskolan

Film och digitalt berättande

Vi uppskattar att Regionen bedriver utbildning inom filmmanus på Uppsala folkhögskola.

Här saknas skrivningar om de idéburna organisationer som bedriver filmvisningsverksamhet, och vi önskar att de lyftes fram. Den idéburna sektorn borde även erbjudas stöd för teknikinköp och utbildning för att utveckla sin kursverksamhet inom film och digitalt berättande.

Folkbildning

Vi uppskattar att folkbildningens roll beskrivs på ett tydligt sätt som saknas under flera andra rubriker.

Hemslöjd

Här lyfts samarbetet med de idéburna organisationerna fram och det framgår att Region Uppsala ser dem som en viktig samverkanspart vilket vi uppskattar. Vi saknar en satsning på stöd till slöjdföreningar som behöver komplettera utrustning eller underhålla lokaler.

Kulturskaparnas villkor och förutsättningar

Här står att det är "angeläget att stödja en kulturell infrastruktur som ger professionella kulturskapare möjlighet att fördjupa och utveckla sitt skapande."

Vi saknar text om den idéburna sektorn. Den utgör en viktig del av den kulturella infrastrukturen genom att tillhandahålla lokaler och miljöer samt genom att vara arrangörer av kultur – utställningar, föreställningar och liknande. Det är viktigt att stödja och främja dessa organisationer som ger det professionella kulturlivet uppdrag och möjligheter att möta sin publik.

Kultur och hälsa

Här beskrivs samverkan med "Uppsala folkhögskola med sin hälsoprofil, samt med länets kommuner och andra aktörer". Möjligen syftar "andra aktörer" på de idéburna organisationerna, men det framgår inte. De borde vara en självklar plats i sammanhanget.

Kulturarv och kulturmiljöer

Här beskrivs tydligt att Upplandsmuseet samarbetar med hembygdsrörelsen och bidrar till att museet i högre grad kan nå ut till hela länet.

Många föreningar inom kulturarv ansvarar för byggnader med stora behov av underhåll och renovering. Satsningar på stöd till underhåll och renovering för att bevara kulturarvet saknas.

Kunskapsutveckling

Vi föreslår att Region Uppsala gör en kartläggning och utredning om den ideella kultursektorn i regionen: vilka idéburna organisationer finns i länet, vilken verksamhet bedriver de, vilka målgrupper har de, vilka behov har organisationerna? Detta för att få en samlad bild av deras roll i regionens kulturella kretslopp, och bättre kunna möta upp och stärka dessa organisationer i framtiden.

Litteratur

För att främja den konstnärliga friheten, föreslår vi att Region Uppsalas Folkhögskola även har utbildning i fritt skrivande eftersom det saknas idag.

Här saknas beskrivning av den viktiga rollen för litteratur som studieförbunden och andra idéburna organisationer spelar genom att vara arrangörer för utbildningar och publika program där författare får möta sin publik

Scenkonst och musik

Dans. Här saknas beskrivning av större delen av den ideella kultursektorns dansverksamhet helt, trots att organisationerna både är arrangörer av scenprogram och erbjuder möjligheter för alla att delta i dans.

Musik. Här nämns en omfattande "deltagarkultur" som till stor del utgörs av idéburna organisationer.

Vi uppskattar och ser fram emot att Region Uppsala vill bjuda in till fördjupat samarbete med "civilsamhälle". Förutom stöd till enskilda event finns stora behov av stöd till teknisk utrustning, underhåll av lokaler hos våra lokalhållande organisationer.

Teater. Här saknas helt beskrivning av den teaterverksamhet som skapas av idéburna organisationer och som är i stort behov av stöd för baskostnader för underhåll av lokaler, löpande kostnader för hyra, mm.

Arrangörskap. Arrangörskap bedrivs ofta genom ideell sektor, och är en viktig del av det kulturella kretsloppet. Föreningarnas medlemmar blir aktiva deltagare i kulturlivet, och de har en viktig roll för det professionella kulturlivet. Vi uppskattar att Region Uppsala vill skapa bättre förutsättningar för återväxten av arrangörskap genom fortbildning och stöd, och hoppas att det utvecklas i samarbete med de idéburna organisationerna som bär på många goda idéer och redan tar initiativ i den riktningen.

Styrformer

Ideell kulturallians vill gärna bjudas in till de tillfällen för dialog med "civilsamhället" som beskrivs i texten.

Här står "Den större delen av kulturell basverksamhet, bibliotek, kulturskolor, stöd till kulturföreningar drivs och finansieras av kommunerna". Innebär detta att Region Uppsala anser att man inte har ansvar för den ideella sektorn inom kulturområdet, utan hänvisar till kommunerna? Hur ser uppgårelsen mellan kommuner och region ut kring ansvaret för ideell sektor? Hur mycket pengar går till den ideella sektorn inom ramen för kultursamverkan?